

Broj: Ž-BL-06-402/12

Datum: 05.08.2012. godine

Broj preporuke: P-126/12

UDRUŽENJE TAKSISTA

ZENICA TAXI

Kranjčevićeva br. 9

ZENICA

n/r Đulić Kasima, predsjednika udruženja

PREPORUKA

povodom žalbe organizacije Transparency International

I. Uvod

Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Institucija ombudsmana) primila je žalbu organizacije Transparency International BiH (u daljem tekstu: podnosilac žalbe), dana 05.06.2012. godine, vezanu za Pravilnik o rasporedu taksi vozila na taksi stajalištima, kriterijima za red prvenstva u raspoređivanju taksi vozila na taksi stajalištima i rangiranju kandidata na listi prioriteta za raspored na taksi stajališta (u daljem tekstu: Pravilnik) Udruženja taksista „Zenica taxi“ iz Zenice.

Žalba je u Instituciji ombudsmana registrovana pod brojem Ž-BL-06-402/12.

Predmet žalbe razmatran je u okvirima *Zakona o zabrani diskriminacije u BiH¹* i *Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine²* kao i niže navedenih međunarodnih konvencija koje čine integralni dio Ustava Bosne i Hercegovine i imaju obavezujuću snagu u domaćem pravnom sistemu.

II. Činjenično stanje

U svom prvobitnom obraćanju, podnosilac žalbe navodi da se Pravilnikom Udruženja taksista „Zenica taxi“ iz Zenice na diskriminatoran način vrši način bodovanja kandidata za raspored čekanja na taksi stajalište. Konkretno, podnosilac žalbe navodi da je članom 14. Pravilnika predviđeno da se djeca taksista favorizuju u odnosu na druge kandidate koji nisu djeca taksista a žele da se bave taksi djelatnošću. Uz žalbu je dostavljena kopija Pravilnika gdje se članom 14. djeci taksista dodjeljuje ubijedljivo najveći broj bodova (10 ili 8) dok se npr. boračkoj populaciji dodjeljuje po jedan bod za svaku godinu provedenu u oružanim snagama F BiH.

Dana 11.06.2012. godine, Institucija ombudsmana obratila se udruženju „Zenica taksi“ tražeći izjašnjenje na navode žalbe, citirajući odredbe o zabrani diskriminacije i prebacivanju tereta dokazivanja na tuženu stranu.

¹ „Službeni listne BiH“ broj: 59/09

² „Službeni glasnik BiH“ broj: 32/00, 19/02, 35/04, 32/06

U izjašnjenju udruženja „Zenica taksi“ pod brojem: 40/12 od 26.06.2012. godine navodi se da je Pravilnik donesen na osnovu Odluke o obavljanju taksi djelatnosti na području Zeničko-dobojskog kantona, na koji je saglasnost dala nadležna opštinska služba, da je udruženje taksista bodovalo sve kandidate na osnovu Pravilnika i raspoložive dokumentacije koju su priložili kandidati i da nije bilo nikakve diskriminacije. Uz izjašnjenje na žlabu dostavljena je i kopija Pravilnika, prema kojoj su djeca taksista i dalje favorizovana u odnosu na druge kategorije, jer im se dodjeljuje po 5 ili 3 boda, za razliku od 1 boda za boračku populaciju, odnosno za druge kandidate za svaku godinu čekanja.

Dana 09.07.2012. godine podnosilac žalbe dostavio je Instituciji ombudsmena komentar na izjašnjenje udruženja taksista, u kojem komentaru je između ostalog naveo da Pravilnik nije donešen u skladu sa Odlukom, jer je Odlukom predviđeno da jedini kriterijum za sačinjavanje liste čekanja treba da bude „redosljed podnesenih zahtjeva za raspored na taksi stajalište.“

III. Relevantno zakonodavstvo

Univerzalna deklaracija za zaštitu ljudskih prava³

Član 1

Sva ljudska bića rađaju se slobodna i jednaka u dostojanstvu i pravima.

Član 2

Svatom pripadaju sva prava i slobode proglašene u ovoj Deklaraciji bez ikakvih razlika u pogledu rase, boje, pola, jezika, vjeroispovesti, političkog ili drugog mišljenja, nacionalnog ili društvenog porijekla, imovine, rođenja ili drugih okolnosti. Dalje, neće se praviti nikakva razlika na osnovu političkog, pravnog ili međunarodnog statusa zemlje ili teritorije kojoj neko lice pripada, bilo da je ona nezavisna, pod starateljstvom, nesamoupravna, ili da joj je suverenost na bilo koji način ograničena.

Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima⁴

Član 2.

Sva su lica jednaka pred zakonom i imaju pravo, bez ikakve diskriminacije, na jednaku zakonsku zaštitu. Zakon treba da zabrani svaku diskriminaciju i da garantuje svim licima jednaku i djelotvornu zaštitu protiv diskriminacije bilo na osnovu rase, boje kože, spola, jezika, vjere, političkog i drugog mišljenja, nacionalnog i društvenog porijekla, imovine, roda ili bilo koje druge okolnosti.

Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda⁵

Član 14.

Uživanje prava i sloboda predviđenih u ovoj Konvenciji obezbijeduje se bez diskriminacije po bilo kom osnovu, kao što su pol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, veza s nekom nacionalnom manjinom, imovno stanje, rođenje ili drugi status.

³ Usvojena Rezolucijom Generalne skupštine 217 A (III) od 10. decembra 1948. godine

⁴ 1966 usvojen (ICCPR), BiH ratifikovala dana 01.09.1992. godine

⁵ Evropska konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda CETS No.005, otvorena za potpisivanje 4/11/1950 stupila na snagu 03.09.1953.godine

Protokol 12 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda

Član 1 (Opća zabrana diskriminacije)

1. Uživavanje svih prava određenih zakonom osigurat će se bez diskriminacije na bilo kojoj osnovi kao što je spol, rasa, boja kože, jezik, vjera, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, pripadnost nacionalnoj manjini, imovina, rođenje ili drugi status.

2. Nikoga ne smiju diskriminirati javna tijela na bilo kojoj osnovi, kako je i navedeno u stavu 1.

Ustav Bosne i Hercegovine⁶

Član II stav 1.

„Bosna i Hercegovina i oba entiteta će osigurati najviši nivo međunarodno priznatih ljudskih prava i osnovnih sloboda“.

Član II/4 (Nediskriminacija)

"Uživavanje prava i sloboda, predviđenih u ovom članu ili u međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I ovog Ustava, osigurano je svim licima u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije po bilo kojem osnovu kao što je pol, rasa, boja, jezik, vjera, političko i drugo mišljenje, nacionalno ili **socijalno porijeklo**, povezanost sa nacionalnom manjinom, imovina, **rođenje ili drugi status**."

Zakon o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine⁷

Član 1.

1. Ombudsmen za ljudska prava Bosne i Hercegovine je nezavisna institucija uspostavljena u cilju promovisanja dobre uprave i vladavine prava, zaštite prava i sloboda fizičkih i pravnih lica, kako je zajamčeno posebno Ustavom Bosne i Hercegovine i međunarodnim sporazumima koji se nalaze u dodatku tog Ustava

Zakon o zabrani diskriminacije⁸

Član 2 (Diskriminacija)

(1) Diskriminacijom će se, u smislu ovog zakona, smatrati svako različito postupanje uključujući svako isključivanje, ograničavanje ili davanje prednosti utemeljeno na stvarnim ili pretpostavljenim osnovama prema bilo kojem licu ili grupi lica na osnovu njihove rase, boje kože, jezika, vjere, etničke pripadnosti, nacionalnog ili **socijalnog porijekla**, veze s nacionalnom manjinom, političkog ili drugog uvjerenja, imovnog stanja, **članstva u sindikatu ili drugom udruženju**, obrazovanja, **društvenog položaja** i spola, spolnog izražavanja ili orijentacije, **kao i svaka druga okolnost** koja ima za svrhu ili posljedicu da bilo kojem licu onemogući ili ugrožava priznavanje, uživanje ili ostvarivanje na ravnopravnoj osnovi, prava i sloboda u svim oblastima javnog života.

Član 6 (Oblast primjene)

Ovaj zakon primjenjuje se na postupanje svih javnih tijela na nivou države, entiteta, kantona i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, općinskih institucija i tijela, te pravnih lica s javnim ovlaštenjima, kao i na postupanje svih pravnih i fizičkih lica.

⁶ „Aneks IV Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini“

⁷ „Službeni glasnik BiH“ broj: 19/02, 35/04, 32/06

⁸ „Službeni glasnik BiH“ broj: 59/09

Član 7. (Centralna institucija za zaštitu od diskriminacije)

Centralna institucija nadležna za zaštitu od diskriminacije je Ombudsmen za ljudska prava Bosne i Hercegovine.

IV-Nalaz i mišljenje

Evropski sud pravde je u predmetu Frans Gschwind⁹ pojasnio da „diskriminacija postoji, ukoliko se u odnosu na cilj i sadržaj odredbe koja se dovodi u pitanje, dvije grupe u sličnim situacijama trpe različit tretman.“

U slučaju pred nama, nesumnjivo je utvrđeno da se zbog odredbe o različitom bodovanju djece taksista i kandidata koji to nisu, te dvije grupe dovode u različit položaj, iako se nalaze u sličnoj situaciji jer se kandiduju za isto mjesto a jednako ispunjavaju ostale formalne uslove za vršenje taksi službe.

Nakon sprovedene istrage pred Institucijom ombudsmena, utvrđeno je, dakle, da je jedna kategorija građana favorizovana u odnosu na drugu, što predstavlja davanje prednosti utemeljeno na jednom od zabranjenih osnova iz člana 2. Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini kao i iz gore citiranih međunarodnih akata koji sadrže opštu zabranu diskriminacije.

Tačno je da Zakon poznaje određene izuzetke od principa jednakog postupanja a koji se odnose na „zakonske mjere i radnje...kada se svode na nepovoljno razlikovanje ili različito postupanje, ako su zasnovane na objektivnoj i razumnoj opravdanosti...kada se njima ostvaruje legitiman cilj i ako postoji razuman odnos proporcionalnosti između sredstava koja se koriste i cilja koji se nastoji realizovati“ (čl. 5).

U konkretnom slučaju, cilj ovako postavljenih odredbi Pravilnika je da se omogući lakše i brže stupanje u službu djece taksista u odnosu na druge kandidate, što **ne predstavlja** legitiman cilj za koji se može naći bilo kakvo opravdanje vezano za prirodu ove profesionalne aktivnosti. U praksi Evropskog suda za ljudska prava kao legitiman cilj, koji samo u izuzetnim slučajevima opravdava različit tretman i koji je predmet periodičnih preispitivanja, navodi se „najbolji interes djeteta,“¹⁰ „očuvanje jedinstva države,“¹¹ „zaštita sigurnosti i funkcionisanja obrazovnih i finansijskih sistema,“¹² i tome slično.

U krajnjem slučaju, niti se legitiman cilj može pronaći u uporednoj praksi niti je udružjenje taksista ponudilo bilo kakvo opravdanje za ovako postavljene uslove, što je bilo obavezno obzirom na činjenicu da je podnosilac žalbe svoje navode potkrijepio kopijama pravilnika čime je teret dokazivanja bio prebačen na tuženu stranu.

Skupština Zeničko-dobojskog kantona, na 42. sjednici održanoj 25.05.2010. godine, pod brojem: 01-27-15449/10 donijela je Odluku o organizaciji i načinu obavljanja taksi prevoza putnika na području Zeničko-dobojskog kantona¹³ kojom je precizirano da „ukoliko nema slobodnih mjesta na taksi stajalištima...udružjenje taksista sačinjava listu čekanja...vodeći računa o redosljedu podnesenih zahtjeva za raspored na taksi stajalište.“ (član 10. stav (4) pomenute Odluke). Dakle, odlukom kantonalne skupštine nisu predviđeni nikakvi dodatni kriteriji za davanje prioriteta za raspored na taksi stajalište.

U pogledu navoda podnosioca žalbe da postoji posredna diskriminacija u odnosu na kandidate ženskog pola zbog bodovanja učešća u oružanim snagama, ombudsmeni konstatuju da u ovom konkretnom slučaju ne postoji efekat dovođenja lica ženskog pola u manje povoljan položaj zbog načelno malog broja zainteresovanih kandidatkinja u praksi, a ovaj uslov svakako nije predviđen odlukom kantonalne skupštine.

⁹ C-391/97, Frans Gschwind v Finanzamt Aachen-Aussenstadt [1999] ECR I-5451

¹⁰ Fretté v France (No. 36515/97, 26/02/2002)

¹¹ Belgijske jezičke manjine

¹² Zickus v Lithuania, (No. 26652/02, 07/04/09)

¹³ Službene novine Zeničko-dobojskog kantona 6/2010

Obzirom da je u ovom predmetu utvrđeno postojanje diskriminacije, Ombudsmeni BiH shodno odredbama člana 32. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, donose slijedeću :

PREPORUKU

UDRUŽENJU TAKSISTA „ZENICA TAKSI“

1. da izmjeni sporni Pravilnik poštujući Odluku kantonalne skupštine br. 01-27-15449/10 od 25.05.2010. godinem, a uvažavajući nalaz i mišljenje iz ove Preporuke;
2. da u roku od 30 dana, počev od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene BiH o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.

Ombudsmani BiH:

Nives Jukić

Ljubomir Sandić

Jasminka Džumhur

Dostavljeno:

1x podnosiocu žalbe

1x naslovu

1x u spis

1x općini Zenica